

La conversió de Saule

(Ac 9,1-31)

PIETRO DA CORTONA (1596-1669), *Ananies bateja Pau*

El text

Conversió de Saule

9 ¹ Llavors Saule, respirant encara amenaces i mort contra els deixebles del Senyor, anà a trobar el gran sacerdot ² i li demanà cartes adreçades a les sinagogues de Damasc per endur-se'n presos a Jerusalem els qui trobés adherits al Camí del Senyor, tant homes com dones.

³ Quan Saule arribava prop de Damasc, de sobte l'envoltà una llum fulgurant que venia del cel. ⁴ Va caure a terra i sentí una veu que li deia:

—Saule, Saule, per què em persegueixes?

⁵ Ell preguntà:

—Qui ets, Senyor?

Ell li respongué:

—Jo sóc Jesús, el qui tu persegueixes. ⁶ Aixeca't, entra a la ciutat, i allà et diran el que has de fer.

⁷ Els homes que l'acompanyaven s'havien aturat, muts d'espant; sentien la veu, però no veien ningú. ⁸ Quan Saule s'aixecà de terra, per més que obria els ulls, no veia res. Ells l'agafaren per la mà i el van portar fins a Damasc. ⁹ Estigué tres dies sense veure-hi, i no menjava ni bevia.

¹⁰ Hi havia a Damasc un deixeble que es deia Ananies. En una visió, el Senyor el cridà:

—Ananies!

Ell respongué:

—Aquí em tens, Senyor.

¹¹ El Senyor li digué:

—Aixeca't, vés al carrer anomenat Recte, a casa de Judes, i pregunta per Saule de Tars: està pregant, ¹² i en una visió ha vist un tal Ananies que entrava i li imposava les mans perquè recobrés la vista.

¹³ Ananies replicà:

—Senyor, he sentit contar a molts tot el mal que aquest home ha fet al teu poble sant de Jerusalem, ¹⁴ i ara, aquí, té plens poders dels grans sacerdots per a endur-se'n presos tots els qui invoquen el teu nom.

¹⁵ El Senyor li digué:

—Vés-hi, que aquest home és l'instrument escollit perquè porti el meu nom davant les nacions paganes i els seus reis, i davant els israelites. ¹⁶ Jo li faré veure tot el que haurà de sofrir pel meu nom.

¹⁷ Aleshores Ananies hi anà, entrà a la casa, li va imposar les mans i li digué:

—Saule, germà, Jesús, el Senyor, el qui se't va aparèixer pel camí quan venies, m'envia perquè recobris la vista i siguis omplert de l'Esperit Sant.

¹⁸ A l'instant li caigueren dels ulls una mena d'escates i recobrà la vista. Llavors mateix s'aixecà i es va fer batejar. ¹⁹ Després prengué aliment i recobrà les forces.

Saule predica a Damasc

Saule es va quedar alguns dies amb els deixebles que vivien a Damasc, ²⁰ i ben aviat es posà a predicar a les sinagogues que Jesús és el Fill de Déu. ²¹ Tothom qui el sentia no se'n sabia avenir i deia:

—No és aquest el qui a Jerusalem volia destruir tots els qui invoquen el nom de Jesús? No havia vingut aquí precisament per endur-se'ls empresonats als grans sacerdots?

²² Però Saule agafava cada dia més coratge i, demostrant que Jesús és el Messies, deixava confosos els jueus que vivien a Damasc.

²³ Passat bastant temps, els jueus van prendre l'acord de matar-lo, ²⁴ però Saule es va assabentar del complot. Ells vigilaven fins i tot les portes de la ciutat nit i dia per poder-lo matar. ²⁵ Però els seus deixebles, de nit, el baixaren muralla avall dins un cove.

Saule arriba a Jerusalem

²⁶ Saule va arribar a Jerusalem, i allà intentava d'unir-se als deixebles, però tots li tenien por, perquè no creien que fos de veritat un deixeble. ²⁷ Llavors Bernabé el prengué pel seu compte i el va presentar als apòstols. Els explicà com, pel camí, Saule havia vist el Senyor, i com el Senyor li havia parlat; i encara els contà amb quina valentia havia predicat a Damasc en el nom de Jesús. ²⁸ Des d'aleshores Saule convivia amb ells a Jerusalem i predicava amb valentia en el nom del Senyor. ²⁹ També parlava i discutia amb els jueus de llengua grega, però aquests cercaven de matar-lo. ³⁰ Quan els germans ho van saber, se'l van endur a Cesarea i d'allí el feren marxar a Tars.

³¹ L'Església vivia en pau per tot Judea, Galilea i Samaria. S'anava consolidant, vivia reverenciant el Senyor i creixia gràcies al consol de l'Esperit Sant.

I. Per llegir

De manera inesperada, Crist s'escull el perseguidor més acarnissat de la seva Església per fer-ne l'apòstol dels pagans. Efectivament la conversió de Saule prepara la missió futura de Pau que cobrirà tota la segona part del llibre dels Fets (13–28). L'esdeveniment és doncs de màxima importància¹.

L'ona de xoc del martiri d'Esteve

«*Saule, respirant encara amenaces i mort contra els deixebles del Senyor*» (9,1). El jove, que guardava la roba durant la lapidació d'Esteve, vet aquí que ara es fa nomenar representant pel gran sacerdot per perseguir fins a Damasc, «*els adherits al Camí*», és a dir els deixebles de Jesús. Amb aquest «*encara*» (Saule respirava encara amenaces), Lluc porta els seus lectors enrere, en el moment del desencadenament de la persecució: Saule, còmplice (8,1) però passiu, havia aparegut en un racó del quadre per dir-ho així (7,58). Després, no es calma. Heu-lo aquí ara molt actiu i emprenedor. Aquest retorn enrere del narrador, més enllà dels èxits de la missió de Felip (Ac 8), estableix un lligam entre la conversió de Saule i la pregària d'Esteve: «*Senyor no els tinguis en compte aquest pecat!*». Martiri d'Esteve – missió de Felip – conversió de Saule: més enllà de la història de Felip (Ac 8), els dos relats s'encadenen. La història continua, però d'una altra manera. La conversió de Saule és un altre fruit de la fecunditat del martiri d'Esteve.

¹ Lluc li dóna una importància tan gran, que encara el repetirà dues vegades (Ac 22 i 26) posant-lo en boca de Pau, que aleshores és qui refereix personalment l'esdeveniment, i això davant d'auditoris diferents –el que comporta variants en el relat. La comparació dels tres relats seria molt instructiva sobre la manera com Lluc adapta relats i discursos a les circumstàncies on els insereix, però ens portaria massa lluny. Nosaltres ens quedem en el relat de Ac 9, fins quan llegirem Ac 22 i 26 en la segona part del llibre dels Fets (13–28).

Iniciatives divines i resistències humanes

En aquest esdeveniment tota la iniciativa pertany al Senyor Jesús. No és cap missioner qui «fa el treball», sinó el Senyor Jesús en persona, prompte a demanar a continuació la col·laboració d'un cert deixeble de Damasc, que respon al nom d'Ananies. Aquest no hi anirà tot sol. Assistim al començament d'una història (Ac 9–11) on el Senyor empeny la seva Església. Les iniciatives divines toparan cada vegada més amb l'admiració, la incomprensió, fins i tot la resistència humana, perquè els deixebles tindran dificultat a acollir-les. En aquest relat ja cal seguir aquest fil vermell. El Senyor Jesús haurà de convertir Saule i Ananies.

Estructura literària del relat

Introducció (9,1-2): Saule perseguidor vol perseguir els adeptes de «*el Camí*» fins a les sinagogues de Damasc i portar-los presoners a Jerusalem.

A. *Conversió* (9,3-19)

- ♦ 1a peripècia (9,3-7): a prop de Damasc, el perseguidor sobtadament és tirat a terra per una intervenció celestial, en la que es fa reconèixer Jesús, «el Senyor»
- ♦ 2a peripècia (9,10-19a): el Senyor Jesús envia un deixeble de Damasc, Ananies, per anar a l'encontre de Saule.

B. *Testimoniatge* (9,19b-30)

- ♦ 3a peripècia (9,19b-25): a Damasc, Saule, en bona relació amb els deixebles, proclama Jesús a les sinagogues Jesús, Fill de Déu i Messies; però amenaçat de mort pels jueus, ha d'abandonar subreptíciament Damasc i refugiar-se a Jerusalem.
- ♦ 4a peripècia (9,26-30): a Jerusalem, el mateix guió: reconegut, no sense dificultats, com deixeble pels apòstols, parla amb seguretat de Jesús el Senyor, i discuteix amb jueus hel·lenistes no creients; davant les seves amenaces de mort, els «*germans*» el fan marxar a Tars.

Conclusió (9,31): La pau de la Església

Aquesta conclusió no només tanca el relat de la conversió de Pau, sinó provisionalment almenys (cf. 11,19) el de tota la batzegada a conseqüència del màrtir d'Esteve.

Remarca: cal prendre en consideració la totalitat del relat, no tallar després de 9,19a: Saule batejat i guarit. Perquè el relat continua posant en relleu el complet canvi bruscat del perseguidor en testimoni perseguit, en l'itinerari anada-retorn: Jerusalem – Damasc – Jerusalem. La situació evocada per la peripècia final (9,26-30) és exactament l'oposada de la situació inicial (9,1-2).

Lèxic

- ♦ **Damasc:** tenia una comunitat jueva molt important. Els judeocristians ja hi eren abans la conversió de sant Pau. A l'època romana, Damasc formava part de la província de Síria, però en l'època de la conversió de sant Pau estava sota el control nabateu (àrab), del rei Aretes IV (mort cap al 39/40). En aquest context Pau, després de la seva conversió, va haver fugir dels nabateus (2Co 11,30-33); el relat dels Fets atribueix aquesta hostilitat als jueus (Ac 9,23-25). Els dos punts de vista no són inconciliables; però és més important la indicació directa de Pau a la segona carta als corintis.
- ♦ **Nom:** invocar el Nom (del Senyor), expressió clàssica de la Bíblia per dir: invocar Déu tal com s'ha revelat; en Ac 9,14 la invocació del Nom s'adreça a Jesús en tant que és el Senyor; signe de la fe cristiana en Jesús, Fill de Déu. «Portar el meu Nom» (Ac 9,15): és a la vegada ser responsable de la confessió pública de la fe en el Senyor Jesús (cf. Ac 3,16) i sofrir pel meu Nom (Ac 9,16; cf. Lc 21,12).
- ♦ **Pau:** veure Saule.
- ♦ **Saule:** els jueus de la diàspora tenien sovint un doble nom: un nom jueu i un nom grec o llatí. És el cas de sant Pau. Nascut de família jueva, en el moment de la seva circumcisió ha rebut el nom de *Shaoul* (traduït *Saulos* en grec) = *Desitjat*, demanat a Déu en la pregària. És el nom del primer rei d'Israel, Saül, que era de la tribu de Benjamí, com ho era també Pau (Fl 3,5). Com a jueu de la diàspora i com a ciutadà romà, ha pres el nom llatí de *Paulus* (= Petit), grecitzat en *Paulos*. En el relat dels Fets, Lluç li conserva el seu nom jueu fins al seu primer viatge missioner, que el porta a convertir *Sergius Paulus*, procònsol de Xipre (Ac 13,9), del qual un element del nom és idèntic al seu. Per a Lluç, el jueu Saule s'anomena també Pau com a missioner inculturat en el món grecoromà. En les seves cartes, Pau només es dóna el seu nom de ciutadà romà.
- ♦ **Tars:** capital de la Cilícia, a la part nord-est de la Mediterrani, actualment a Turquia; pàtria de sant Pau, on hi ha passat una gran part de la seva infantesa i la seva joventut; d'aquí la seva designació de «Pau de Tars». Amb tot, és possible (segons informacions fiables que provenen per sant Jeroni) que hagi nascut a Giskhala a l'alta Galilea, i que hagi estat deportat de petit amb els seus pares a causa dels disturbis que havien seguit la mort d'Herodes (sobrevinguda l'any 4 aC). Hauria nascut doncs alguns anys després de Jesús. Tars era una ciutat universitària de fama. Pau ha pogut aprofitar-se'n, abans d'anar a estudiar més tard a Jerusalem (on també hi tenia família, segons Ac 23,16).
- ♦ **Camí:** «*el Camí*» és una designació antiga de la Església, particularment en els Fets dels Apòstols; és «*el Camí*» per excel·lència: 9,2; 19,9.23; 22,4; 24,14. I això perquè en aquesta comunitat es fa visible *el Camí de la salvació* (16,17); *el Camí del Senyor* (18,25); *el Camí de Déu* (18,26). La metàfora del camí és clàssica en les Escriptures per expressar la manera de viure en conformitat amb la revelació del Déu de l'Aliança (caminar en els seus camins, seguir els seus camins, cf. en el NT: 2Jn 1,4.6). Designa a la vegada el camí de Déu cap als homes i el camí dels homes cap a Déu o segons Déu: un crida i determina l'altre. Per a Pau (1Co 12,31), el camí per excel·lència és l'amor (*agapè*), el de Déu per nosaltres i el de nosaltres per

Déu. En els escrits joànics, Jesús és el camí (cf. Jn 14,6; cf. He 10,20); els veraders deixebles caminen en el mateix camí que Ell (1Jn 2,6).

Text de les Escripures (Antic Testament)

2 Macabeus (3,24-36): el perseguidor aterrat i convertit

Lluc escriu seguint els models literaris aptes per transmetre tal o tal altra dimensió d'un esdeveniment. El seu relat de la conversió de Saule segueix de ben a prop, però més resumit, el model literari del perseguidor aterrat i convertit, tal com es troba en un escrit molt recent (segle II aC) de l'Antic Testament: el segon llibre dels Macabeus. El general Heliodor, enviat pel rei sirià Seleuc IV Filipàton per saquejar el temple de Jerusalem, és aterrat per una aparició celestial en el moment que tocava l'objectiu. Aquest text paral·lel fa adonar d'un aspecte important del relat llucà de la conversió de Saule: com el Temple de Jerusalem, també la comunitat cristiana de Damasc ha escapat, gràcies a la protecció divina que ha fet caure l'enemic i fins i tot l'ha convertit.

Ja era prop de la sala del tresor acompanyat de la seva escorta, quan el sobirà dels esperits celestials i de tot poder va fer que es produís una aparició extraordinària. Llavors tots aquells homes, tan agosarats en el moment d'entrar, van quedar paralititzats de por, fulminats pel poder de Déu. Se'ls va aparèixer un cavall magníficament guarnit i muntat per un cavaller terrible, que semblava que portés una armadura d'or. El cavall s'encabrità impetuosament i agità contra Heliodor les potes del davant. Van aparèixer encara dos joves d'una força impressionant i d'una bellesa excepcional, magníficament abillats. Drets un a cada banda d'Heliodor, no paraven d'assotar-lo i de donar-li cops. De sobte, Heliodor va caure a terra, envoltat d'una espessa tenebra. El van agafar i se'l van emportar en una llitera. Així, aquell home que estava a punt d'entrar a la sala del tresor amb gran acompanyament i amb tota la seva escorta, ara se l'enduien, incapaç de valer-se per ell mateix: tothom havia de reconèixer la sobirania de Déu. Mentre Heliodor, abatut per la potència divina, jeia sense poder parlar i sense esperança de sortir-se'n amb vida, la gent de Jerusalem beneïa el Senyor, que havia defensat tan gloriosament el seu lloc sant. Aquell temple, ple fins feia poc d'esgarrifança i commoció, ara vessava de joia i d'alegria per la intervenció del Senyor totpoderós.

Ben aviat, però, alguns amics d'Heliodor van suplicar a Onies que demanés a l'Altíssim la gràcia de la vida per a aquell home, que jeia allà a punt d'exhalar el darrer sospir. Tement el gran sacerdot que el rei tingués la sospita que els jueus havien atemptat contra Heliodor, va oferir un sacrifici per la seva salut. Mentre el gran sacerdot oferia el sacrifici d'expiació, es tornaren a aparèixer a Heliodor aquells joves, vestits de la mateixa manera. Drets al seu costat, li van dir:

—Pots estar molt agraït al gran sacerdot Onies; gràcies a ell, el Senyor et concedeix que visquis. I tu, després de la correcció que has rebut de Déu, anuncia a tothom el seu gran poder.

Dit això, van desaparèixer.

Heliodor va oferir un sacrifici al Senyor i li va fer grans promences, perquè li havia conservat la vida. Es va acomiadar d'Onies i se'n tornà cap al rei amb tot el seu exèrcit. Heliodor donava testimoni a tothom d'allò que el Déu màxim havia fet i que ell havia contemplat amb els seus propis ulls.

II. I ara al text

1. El moment de la trobada de Saule amb el Senyor Jesús (9,3-9):

- ♦ Remarcar les oposicions marcades en el relat pel que fa a les iniciatives, els personatges (Saule i Jesús; Saule i els seus companys), les notacions de l'espai i els llocs...
- ♦ Què es diu a Saule, què no se'n diu?
- ♦ Com expliqueu el lligam d'identificació entre Jesús i els deixebles? (aneu a veure Lc 9,48; 10,16 // Mt 10,40)
- ♦ Que fa pensar el relat sobre la postura de Saule en el moment de la seva entrada a Damasc?

2. El diàleg del Senyor Jesús amb Ananies:

- ♦ Que diuen els versets 15 i 16 de Jesús, de Saule, de la seva missió?
- ♦ Quin aspecte del baptisme apareix en el baptisme de Saule (compareu amb Ac 2,38; 22,16; 8,38-39)

III. Pistes per actualitzar

1. «Vés, busca i troba Saule... està pregant... aquest home és l'instrument escollit»

- ♦ Ananies i la seva comunitat tenien bons motius de no posar-se a prop de Saule.
- ♦ I nosaltres: quines són avui les nostres desconfiances, les nostres resistències?
- ♦ No ens passa també a nosaltres de posar-nos traves en els projectes del Senyor.

2. «Els que invoquen el teu Nom... instrument escollit perquè porti el meu Nom»:

- ♦ Quina experiència tenim del deixeble configurat al Mestre en l'existència cristiana (invocar el Nom) i en la missió (portar el Nom)?

IV. Pistes per a la pregària

Agafar el text dels Fets: cada un llegeix un verset del text que li diu més.

Pregària conclusiva: Déu, que has instruït tot el món amb la Paraula de l'apòstol sant Pau, concedeix-nos d'anar cap a tu, buscant d'assemblar-nos-hi, i ser, en el món, els testimonis del teu Evangeli. Per Jesucrist...

Pare nostre

V. Algunes claus de lectura

Doble conversió

1. La conversió de Saule

La trobada de Crist en el camí de Damasc no té cap detall inútil o purament anecdòtic². Tot l'accent del relat se situa en el caràcter sobtat de l'esdeveniment, en el moment patètic, quan Saule és a prop d'assolir l'objectiu (s'apropava de Damasc), i en el contrast entre el cel i la terra: una llum que prové del cel encercla Saule, que cau a terra. No es descriu cap figura (a diferència de les aparicions pasquals dels evangelis), però la veu s'anomena i s'identifica amb Jesús. Els traços de l'aparició celestial s'assemblen als de les teofanies, quan el Senyor es fa trobar: la llum o el foc és el símbol de la seva presència, l'home queda com anorreat davant d'aquesta manifestació divina (prostrat, mut, aclaparat, cal que l'aparició divina l'aixequi o li doni l'ordre d'aixecar-se). És el que passa aquí. La teofania és un motiu clàssic d'alguns relats de vocació (Isaïes, Ezequiel): és el preludi a una ordre de missió. Tanmateix, aquí encara no hi ha ordre de missió; se li expressarà indirectament en el diàleg de Jesús amb Ananies (9,15). Però hi ha un diàleg i una ordre. Saule és interpel·lat pel seu nom arameu, i amb insistència: «*Shaoul! Shaoul!*», com «Abraham! Abraham!» (Gn 22,11), «Jacob! Jacob!» (Gn 46,2) «Moisés! Moisés!» (Ex 3,4), «Samuel! Samuel!» (1Sa 3,10). Aquesta crida redoblada provoca normalment la resposta espontània: «Aquí em tens»; l'home interpel·lat es posa a disposició del Senyor. Però no és això exactament el que passa aquí.

La veu celestial no s'accontenta en interpel·lar, interroga: «*Per què em persegueixes?*». Més que una demanda d'explicació, és una declaració: és inútil i va que em persegueixis; això no porta enlloc (cf. 26,14).

Saule no respon: «Aquí em tens!», en un moviment de disponibilitat immediat, sinó que també interroga, tot reconeixent que ha estat tocat per algú que té avantatge sobre ell, fins i tot un ésser diví, transcendent: «*Qui ets, Senyor?*» «*Jo sóc Jesús, el qui tu persegueixes*». Saule deia: «*Senyor!*» La veu celestial respon: «*Jesús*», el seu nom històric i ben humà. Aquest diàleg a dues veus expressa la confessió de fe cristiana fonamental: «Senyor Jesús»³.

Amb aquest diàleg Saule pren consciència que perseguint els deixebles, persegueix Jesús mateix. No s'ha de llegir massa ràpidament en el relat de Lluç la identificació Paulina de l'Església amb el cos de Crist (1Co 12,27). Aquí es tracta, com en altres textos de l'Antic i del Nou Testament, d'una solidaritat en virtut de la qual el Senyor Déu, o Jesús, el Fill de l'Home, s'identifica amb els pobres i els petits (Mt 25,40.45; Lc 9,48), o amb els deixebles que envia en missió: «*Qui us acull a vosaltres, a mi m'acull. Qui us rebutja a vosaltres, em rebutja a mi, i a qui em rebutja a mi, rebutja el qui m'ha enviat*» (Lc 10,16 // Mt 10,40).

² En particular, Saule no cau del cavall (no n'hi ha en el relat). És a l'Edat Mitjana, quan els cavallers han esdevingut l'orgull de la societat que s'ha volgut representar Saule l'arrogant, l'orgullós, desmuntat de la seva muntura.

³ «Jo sóc Jesús» pot evocar també el famós: «Jo sóc» que designa el Senyor en l'Antic Testament.

Ja no és Saule qui mana. Rep l'ordre d'aixecar-se i d'entrar a la ciutat (Damasc), no per realitzar la seva empresa, sinó per aprendre-hi el que li caldrà fer.

Després de l'enunciat d'aquest diàleg, el narrador torna al que percep i no percep l'entorn de Saule. Els companys d'expedició són testimonis de que passa alguna cosa anormal, fins i tot són «*mutts d'espant*»; però queden en l'exterior de l'esdeveniment espiritual de la trobada: senten la veu però no veuen ningú. En el segon relat del capítol 22, Lluc escriurà que els companys han vist la llum, però no han sentit la veu (22,9). En el tercer relat, la llum encercla tot el grup amb Pau, i tots cauen a terra; tanmateix només Saule és el destinatari de la veu i del missatge (26,13-14). El narrador varia els detalls; el que li importa és dir, de maneres diferents, que l'esdeveniment ha deixat traces objectives (ha tocat indirectament altres persones, a més de Saule)

Pau entra a Damasc amb els ulls oberts, però com un cec que necessita els companys el portin de la mà. La ceguesa de Pau simbolitza el seu engegament sobre el Crist, engegament que només la llum enlluernadora del Crist podia revelar-li.

I s'està tres dies sense veure i sense menjar res. Impacte físic de l'aparició, però també símbol d'un estat intermedi entre la vida passada i la vida nova que Saule espera, sense conèixer encara el que se li dirà sobre aquest futur. Saule viu una mort abans de viure una resurrecció.

2. La conversió d'Ananies

Una visió paral·lela a la de Saule està destinada a permetre la trobada volguda pel Senyor. Lluc utilitza aquí un procedit clàssic en la literatura del seu temps: el procés de la doble visió per afavorir la trobada dels personatges d'un relat. Aquí fins i tot hi ha integració d'una visió amb l'altra. El Senyor s'apareix a Ananies per dir que Saule, també ell en una visió, ha vist un tal Ananies anar cap a ell. El diàleg de Jesús amb Ananies segueix un esquema clàssic de vocació profètica: crida del Senyor (Ananies!), resposta (Aquí em tens, Senyor!), indicació de la missió (Vés a casa de Judes i pregunta per Saule de Tars), objecció (Impensable! conec tot el mal que aquest home es disposa a fer-nos), insistència divina i justificació (Aquest home és l'instrument escollit...). La utilització d'aquest esquema (com, per exemple, en la vocació de Jeremies, Jr 1,4-8) és una manera de subratllar la victòria que el Senyor ha d'assolir sobre el que envia, per arribar als seus fins. A Ananies li costa molt superar la seva por. Però si Saule no és acollit en la comunitat dels deixebles de Damasc, què passarà amb el projecte del Senyor d'integrar a la seva Església el qui serà l'apòstol dels pagans? El Senyor no només ha de convertir Saule, li cal també convertir Ananies al projecte que té per a la seva Església a través de la vocació de Saule. Si els deixebles no acullen Saule, l'obertura de l'Evangelí als pagans sofrirà. Per això la vocació de Saule primer és revelada a Ananies, mentre que s'esperaria que primer s'hagués revelat a Saule. No! Cal que el deixeble Ananies en formi part, per superar el seu temor i també per cooperar en el projecte diví⁴.

⁴ En el segon relat, Ananies fins i tot serveix de mitjancer per anunciar a Saule a què el destina el Déu dels Pares: «*perquè davant de tots els homes tu has de ser testimoni d'ell*» (22,15).

La vocació de Saule, tal com el Senyor l'expressa a Ananies, canviarà completament el seu projecte d'hostilitat. Combatia «el Nom» del Senyor Jesús, des d'ara «portarà (el seu) Nom», no només en el sentit de ser-ne l'herald, sinó sofrir per ell (9,16). Saule que venia a detenir a les sinagogues els deixebles (judeocristians) que invoquen el nom de Jesús, serà testimoni de Jesús⁵ davant tots els homes; l'enumeració comença intencionadament per «*les nacions paganes, i els seus reis*» i acaba pels «*israelites*». Israel no és oblidat, però la primera mirada de la missió paulina és universal (cf. Is 49,3-6). Ananies ho executa. «*Germà*» és la seva primera paraula que adreça a Saule. El considera com un deixeble, membre de la mateixa comunitat, ha desaparegut tota hostilitat. Confirma que és el Senyor Jesús qui se li ha aparegut «*pel camí quan venies*» (al·lusió plena de delicadesa). I ell l'envia perquè en imposar-li les mans sigui guarit (de la seva ceguesa / del seu engegament) i que sigui «*omplert de l'Esperit Sant*» (9 17). En el llenguatge de Lluc, ordinàriament un és omplert de l'Esperit en vista a l'anunci de la Paraula (2,4; 4,31; 7,55; 11,24; 13,9). Aquesta és la situació aquí, quan se li anuncia la missió de Saule. Guarit i ple de l'Esperit Sant per la imposició de les mans, de seguida és batejat; en els Fets, el baptisme normalment està connectat al do de l'Esperit (que intervé abans o després). Amb el baptisme, Saule és agregat a la comunitat dels deixebles, i es va quedar amb ells alguns dies (9,19b): el perseguidor ha esdevingut membre de la comunitat. Comença una vida nova: «*Prengué aliment i recobrà les forces*» (9,18).

El convertit esdevingué testimoni compromès i perseguit

El relat de la conversió de Saule vol mostrar que no només s'ha convertit el perseguidor, sinó que el convertit esdevé testimoni compromès, i que ara el testimoni és perseguit.

1. Saule, testimoni de Jesús a les sinagogues de Damasc

Saule havia vingut per detenir els deixebles a les sinagogues de Damasc, ara s'està «amb» ells, i en aquestes mateixes sinagogues anunciava que Jesús és «*el Fill de Déu*» (9,20; títol molt paulí per identificar Jesús) i que és «*el Crist*», el Messies (9,22), amb insistència: «*és ell qui és el Fill de Déu, és ell qui és el Crist*. De Jerusalem a Damasc, «*el que volia destruir*» (9,21) ha esdevingut el qui proclama. D'aquí la sorpresa i fins i tot l'amenaça respecte de la seva vida (el mateix itinerari que en la predicació de Jesús a la sinagoga de Natzaret, Lc 4,22-30: predicació, admiració, sorpresa, indignació, rebuig, projecte homicida, fugida). En això, el canvi de Saule és total: el que venia a fer mal als deixebles de Damasc ara arrisca la seva vida. Però tal com Jesús havia escapat a l'hostilitat de la gent de Natzaret, «*va passar entre-mig d'ells i se'n va anar*», també Saule escapa al complot dels jueus de Damasc: «*els seus*» deixebles el baixen de nit en un cove per les muralles⁶ i arriba a Jerusalem.

⁵ Lluc no escriu «apòstol», perquè vol reservar aquest títol als Dotze apòstols que han viscut amb Jesús durant el seu ministeri públic (cf. Ac 1,13-26).

⁶ Pau recull el mateix episodi en la segona carta als Corintis (11,30-33), però atribueix l'amenaça a les autoritats nabatees de Damasc, que com a mínim controlaven una part de la ciutat. Lluc l'atribueix a les amenaces dels jueus. Cal preferir la versió de Pau. Des del començament Lluc fa jugar el seu model d'escriptura de la missió paulina: Pau comença per les sinagogues; i s'exposa regularment a l'hostilitat d'una part dels jueus.

2. Saule, testimoni de Jesús a Jerusalem

El mateix guió es reproduïx a Jerusalem. A Damasc, Ananies havia expressat els seus temors davant del perseguidor, abans d'acollir-lo com un «germà», tot vivint en ple acord «amb» els deixebles; igual passa a Jerusalem, Saule busca unir-se als deixebles i troba primer la desconfiança: ha esdevingut verdaderament deixeble? Cal que Bernabé, futur company de Pau en la missió, actuï de mitjancer i el faci acceptar explicant l'esdeveniment del camí de Damasc (és una relectura a l'estil de les aparicions pasquals: Saule «*havia vist el Senyor*») i testimoniant la valentia del convertit per parlar «*en el nom de Jesús*».

Des d'aleshores, el narrador posa Saule davant els nostres ulls «*convivint amb els apòstols a Jerusalem*» i predicant amb valentia «*en el nom del Senyor*». Ell debat especialment amb (jueus) hel·lenistes, però hel·lenistes no cristians. «*Predicar amb valentia*» és un tema habitual en el Pau de les cartes.

Els hel·lenistes el volen agafar per matar-lo. Inversió de la situació: abans Saule era qui volia agafar dels deixebles per encadenar-los. I ara els deixebles, esdevinguts «els germans», s'esforcen allunyar Saule del perill fent-lo marxar cap a Tars via Cesarea.

A Tars, Pau s'està en reserva per a la missió fins que, segons els Fets (11,25-26), Bernabé vagi a buscar-lo per al desenvolupament de l'Església d'Antioquia⁷.

VI. Per anar més lluny

La crida de Pau en el camí de Damasc segons Pau mateix

En les seves cartes, sant Pau no narra la seva conversió tal com ho fa el relat dels Fets. Però hi fa al·lusions clares, quan es tracta de justificar l'estil i l'objecte del seu ministeri apostòlic. Aquestes referències de tipus autobiogràfics són molt precioses per agafar el sentit que ell mateix dóna a la seva «cida». Se les troba en 1Co 9,1-2; 15,8-11; Ga 1,11-24; Fl 3,2-16; 2Co 4,6. A cada cas, es pot parlar de relectura: vint anys després de l'esdeveniment, Pau el rellegeix i el pren a la llum del seu ministeri apostòlic. Parla molt poc en detall de l'esdeveniment en ell mateix; és incidentalment que parla de Damasc (Ga 1,17); però desenvolupa i subratlla el contrast entre l'abans i el després; el que li importa és la transformació radical de la seva mirada sobre Jesús i les conseqüències que n'ha tret per a l'anunci de l'evangeli i per a la seva comprensió de l'existència cristiana.

Com a exemple, heus aquí com Pau rellegeix l'esdeveniment en la carta als Gàlates, quan intenta justificar el seu anunci de l'Evangeli als no-jueus sense integrar-los al judaisme amb la circumcisió i la pràctica de la Llei.

⁷ Indicacions que corresponen en línies generals amb el que Pau diu dels seus començaments a la fe cristiana en Ga 1,18-24.

Text dels Escriptures (Nou Testament)

Carta als Gàlates (1,11-24):

¹¹ Germans, vull que ho sapigueu: l'evangeli que us vaig anunciar no ve dels homes;

¹² jo no el vaig rebre ni aprendre de cap home, sinó per una revelació de Jesucrist

¹³ Vosaltres ja heu sentit parlar de com em comportava quan era en el judaisme: perseguia amb fúria l'Església de Déu i la volia destruir; ¹⁴ i en l'observança del judaisme sobrepassava molts companys de la meva edat, ja que era molt zelós de les tradicions dels meus pares.

¹⁵ Però el qui m'havia escollit des de les entranyes de la mare, em va cridar per la seva gràcia. Quan a ell li semblà bé, ¹⁶ em va revelar el seu Fill perquè jo l'anunciés als pagans. Tot seguit, sense recórrer a cap parer humà ¹⁷ i sense pujar a Jerusalem a trobar els qui eren apòstols abans que jo, me'n vaig anar a l'Aràbia, i després vaig tornar a Damasc.

¹⁸ Més tard, al cap de tres anys, vaig pujar a Jerusalem per conèixer Cefes, i vaig passar quinze dies amb ell. ¹⁹ Dels altres apòstols no en vaig veure cap, fora de Jaume, el germà del Senyor. ²⁰ I això que us escric és veritat: Déu sap que no menteixo.

²¹ Després me'n vaig anar a les regions de Síria i Cilícia. ²² Però les esglésies de Crist que són a Judea no em coneixien personalment; ²³ només sentien a dir: «El qui abans ens perseguia, ara anuncia la fe que havia volgut destruir.» ²⁴ I donaven glòria a Déu per causa meva.

Semblances i diferències amb les dades del relat dels Fets

– *En «l'abans»:* el compromís ardent de Pau en la persecució del que anomena «l'Església de Déu» (ni més ni menys!). Precisió de Pau: El motiu n'era la fidelitat a la Llei escrita i oral (les tradicions dels Pares). Li semblava que la fe cristiana posava en qüestió la identitat del poble de Déu expressada en l'observança de la Torà. Se'n pot pressentir només alguna cosa en els Fets, quan posen en relació estreta la persecució de Saule amb l'oposició de les autoritats jueves a Esteve (Ac 6,14).

– *En «el després»:* Segons la relectura de Pau, simultàniament hi ha conversió i crida: revelació en vista a una missió. Pau ha esdevingut al mateix temps creient i apòstol. En els Fets també anuncia la fe en Jesús, Fill de Déu. Però en Gàlates Pau subratlla que la revelació del Fill de Déu se li fa expressament «perquè jo l'anunciés als pagans», i és la raó per la qual marxa de seguida a l'Aràbia, abans de tornar a Damasc i pujar a Jerusalem (només tres anys després). En el context de Gàlates, es tracta de subratllar que Pau no deu el seu coneixement de Crist (pel que ell és verdaderament) a cap catequesi humana; el context polèmic de la carta el porta a subratllar aquest aspecte. D'entrada ha anat als pagans, i no primer a les sinagogues de Damasc. Aquestes no són excloses, però no en parla. I no puja a Jerusalem immediatament com en Ac 9, a veure els apòstols (i només ha vist Pere i Jaume!).

– *Pel que fa a l'esdeveniment mateix:* Pau parla d'una «revelació» que Déu li ha fet gratuïtament, una «revelació de Jesucrist», de la qual Jesús és a la vegada l'origen i el contingut. La frase dels vv. 15-16 és extremadament densa i rica:

- ♦ iniciativa de Déu, de la seva gràcia; elecció des d'abans del naixement com Jeremies i el Servent de Is 48; el que apunta a la gratuïtat radical de la justificació i de la salvació, que és un leit-motiv fonamental de la teologia de Pau.
- ♦ esdeveniment que consisteix en la «*revelació del Fill*»; en parla com d'una revelació personal i interior: Déu ha revelat el seu Fill «en mi». Des d'ara ja no és Pau qui viu, sinó el Crist en ell (Ga 2,20). Des d'ara ja no és la Llei, que és la revelació última i definitiva de Déu, sinó el seu Fill, anteriorment-a i independentment-de tot mèrit humà. Hi ha un lligam estret entre aquesta revelació del Fill i l'anunci als no jueus. El camí de Damasc ha estat el camí dels pagans perquè ha estat el camí de la gràcia, d'aquesta gràcia sense cap mesura que és el do del Fill.